



big brother

DOOR PIET HEIN COEBERGH

Op 23 oktober 2019 twitterde @mkeulemans, wetenschapsredacteur van de Volkskrant: ‘Welke wetenschapper (=harde voorwaarde!) wil in ons #KennisCafé van 16 december in 4 minuten (!) zijn/haar verwachting/visie voor komende decennium geven? Publiek beoordeelt op geloofwaardigheid en originaliteit. Wordt superleuk!’

Mijn reply: ‘Desgewenst doe ik graag mee: over hoe we door onze hang naar transparantie wereldwijd toegroeien naar Orwell’s 1984, waarbij de vraag is hoe erg dat is’. Dat bleek genoeg voor deelname, en zelfs voor een interview met Keulemans in de Volkskrant van 8 december 2019.

Dat leidde tot een handvol digitale reacties (iets is immers pas nieuws als het in de media verschijnt), onder andere van de heer Schnitzler (die zich presenteert als filosoof), die twitterde: ‘Surveillancecapitalisme? Helemaal niet erg, want we hebben er geen last

van. Te grabbel gooien privégegevens? De best schappelijke prijs die we voor de voordelen betalen. Dixit Piet Hein Coebergh, Lector van de Hogeschool Leiden. Wat. Een. Idioot.’

Dat was voor de redactie van het onvolprezen radioprogramma Met het oog op morgen aanleiding om hem en mij diezelfde avond in de uitzending de degen te laten kruisen. Na afloop deelden we gebroederlijk een taxi naar (verschillende wijken in) Amsterdam. Echt gezellig werd het niet, en dichter bij elkaar kwamen we zeker niet.

De filosofische tweet van de heer Schnitzler past bij de manier waarop maatschappelijke debatten worden gevoerd: grote woorden en emoties verdringen feiten. Dromen en angsten overtreffen statistiek. Hoe bang moeten we zijn voor verdere digitalisering, big tech, surveillancecapitalisme en verlies van privacy? Worden we zombies die zich onbewust en willoos laten manipuleren door bedrijfsleven en overheden?

In het Volkskrantartikel ‘Analyse: De Toekomst Voorstellen’ noteerde dezelfde Keulemans op 30 december 2019 op basis van een inventarisatie van 250 oude prognoses voor 2020: ‘De saaiste prognoses zijn het betrouwbaarst, en open deuren ook. (...) Van alle mooie woorden komt maar twintig procent uit, blijkt uit de cijfers die de Volkskrant verzamelde. Van alle onheilspellende doemverhalen voor het jaar 2020 is zelfs minder dan een op de tien bewaarheid. Een goede vuistregel is daarom deze: De pessimisten zien het te somber, en de optimisten te zonnig.’

Mijn voorspelling voor de nabije toekomst was en is wat mij betreft tamelijk saai, al zijn er ongetwijfeld filosofen, technofoben en onheilspofeten die er nog door van de leg raken. Ik voorspel dat we als burgers nog jaren meer data delen met grote bedrijven dan voorheen. En dat we ons wel voelen bij alle voordelen daarvan, zoals de bonuskaart, aanbiedingen op maat, gratis zoekfuncties, etc. Dat is geen wens, droom of angst, maar een observatie, ook nu 2020 al even bezig is.

Moeten we deze feiten erg vinden? Dat hangt af van je mens- en toekomstbeeld. De mens streeft van nature naar meer kennis en welvaart en onze digitale omgeving brengt dat volop – waarbij privacy een deel van de prijs is. Doemdenkers als Evgeny Morozov, Shoshana Zuboff en Lawrence Cappello vrezan, dan wel voorspellen, commerciële en politieke slavernij. Positivo’s als Jeff Jarvis, Lisa Gansky, Alessandro Baricco wijzen juist op de bevrijdende zegeningen van het internet. In onze democratie mag u het zeggen. Ik ga intussen weer even lekker op mijn iPhone.

PIET HEIN COEBERGH is lector aan Hogeschool Leiden, docent aan de Erasmus Universiteit en verbonden aan Lewin associates.

